

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága az ügyvéd által képviselt felperesnek az ügyvéd által képviselt alperes ellen házastársi közös vagyon megosztása iránt a Szerencsi Városi Bíróságnál 2.P.20.232/2003. számon megindított és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróságnak 3.Pf.23.137/2008/13. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes által 179. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek tizenöt napon belül 500.000 (Ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget,

az államnak pedig - külön felhívásra - 1.220.800 (Egymillió-kettőszázhuszezer-nyolcszáz) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s :

A felperes módosított keresetében a felek házastársi közös vagyonának megosztását, és ezen belül - többek között - a vagyonmérleg 1./ tételébe beállított Sz-i A. Kft. 27.000.000 forintos jegyzett tőkéjéből az alperes által képviselt 24.660.000 forint névértékű üzletrésszel rendelkező tulajdonközösségben az alperes nevéen nyilvántartott, de közös szerzés címén fele részben az ő tulajdonát képező 22.675.000 forint névértékű üzletrészhányadból - amely az egész társasági vagyonhoz képest (kerekítve) 84%-os részesedésnek felel meg - a közös tulajdont megszüntetve, az őt megillető 1/2 tulajdoni hányadnak az alperes kizárólagos tulajdonába adását kérte.

A gazdasági társaság 2001. évi saját tőkéjét 78.212.000 forintban, a kft. értékét pedig - a társaság tulajdonában álló ingatlanok piaci értékére tekintettel további 100.000.000 forint korrekcióval számolva - összesen 178.212.000 forintban, ennek a közös vagyonhoz tartozó 84 %-át pedig 149.698.080 forintban határozta meg.

A Sz-i A. Kft. tulajdonában álló ingatlanok forgalmi értékét az alábbiak szerint jelölte meg:

- sz-i 47 hrsz. alatt felvett 1 ha 4632 m² területű „üzem” megjelölési belterületi ingatlan, a kft. telephelyeként működik, értéke 130.000.000 forint,
- sz-i 1137/7 hrsz. alatt felvett 834 m² területű „épület” megjelölési belterületi ingatlan, értéke 26.000.000 forint,
- sz-i 48/5 hrsz. alatt felvett 1020 m² területű „üzem” megjelölésű ingatlan, értéke 5.000.000 forint,
- sz-i 1562/1 hrsz. alatt felvett 2639 m² területű „üzem” megjelölésű, a természetben Sz., Gy. út 2. szám alatt található belterületi ingatlan, értéke 50.000.000 forint,
- a M. III. 22133/42/A/93. hrsz. alatt felvett 51 m² területű, a természetben M., T. út 28. II/1. szám alatt található „társasházi öröklakás” megnevezésű ingatlan 5.000.000 forint,
- a sz-i 48/1 hrsz. alatt felvett 1875 m² területű „üzem” megjelölésű belterületi ingatlan értéke 10.000.000 forint.

Kérte továbbá az alperes arra való kötelezését, hogy fizesse meg neki a vagyonszerűség 25./ tételébe beállított, a Sz-i A. Kft. által 1999-ben az alperesnek kifizetett bruttó 19.805.367 forint osztalékból az alperes által ténylegesen felvett nettó 17.117.367 forint osztalék öt megillető fele részét, valamint az utóbbi összeg 2007. január 1. napjától járó törvényes kamatát és a vagyonszerűség 26./ tételébe beállított, a Sz-i A. Kft. alperes nevén nyilvántartott üzletrész tulajdoni hányada után 2006-ban jóváhagyott, de még ki nem fizetett bruttó 22.810.650 forint osztalék követelés 25%-os forrásadóval csökkentett összegének a 8.553.090 forintos fele részét és az alperes arra való feljogosítását, hogy a jóváhagyott, de még fel nem vett osztalék teljes összegének a Sz-i A.Kft.-től való követelésére.

Az alperes a felperes keresetét - annak jogalapját tekintve - elismerte, a közös vagyonszerűség körét, valamint az egyes vagyontárgyak értékét azonban vitatta és a vagyonszerűségbe további vagyontárgyak beállítását kérte.

Az 1./ tételben felvett Sz-i A. Kft. egészéhez képest 84 %-os mértékű üzletrészhányada vonatkozásában nem ellenezte a felperes 1/2 tulajdoni hányadának megállapítását, annak forgalmi értékét azonban - a szakértő által meghatározott hozamszámításos értékelés alapulvételével - 22.399.800 forintban kérte meghatározni. A 25./ és 26./ tételbe beállított osztalék vonatkozásában a kereset elutasítását kérte arra való hivatkozással, hogy az osztalékot tagi kölcsönként a Sz-i A. Kft. likviditásának megőrzése végett azonnal a társaság rendelkezésére bocsátotta, biztosítva ezzel a társaság működését, és azt, hogy jelenleg is megfelelő nagy vagyoni értéket

képviseljen, a jóváhagyott, de még ki nem fizetett osztalékot pedig a cég könyv szerinti értéke egyébként is magában foglalja.

Felvenni kérte - többek között - a vagyonmérleg 21./ tételébe az alperes a felperes nevén nyilvántartott Posta takarékbetétkönyvet, és kérte a takarékbetétkönyvben szereplő összeg elszámolását 500.000 forint értékben. A felperes elismerte, hogy a Postabanknál elhelyezett takarékkönyvből 500.000 forintot felvetett, azt azonban - állítása szerint - az apósának átadta.

Az elsőfokú bíróság a kiegészített ítéletével a felek házastársi közös vagyonát megosztotta akként, hogy az ítéletének rendelkező részében tételesen felsorolt ingatlan- és ingó vagyontárgyakat - többek között a vagyonmérleg 21./ tételében felvett, a Postabank és Takarékpénztár Rt.-nél elhelyezett két betétszámlakönyvben az életközösségük megszakadását megelőzően elhelyezett 649.663 forint összegű megtakarításukat - összesen 11.460.663 forint értékben a felperes, az ítélet rendelkező részében ugyancsak tételesen felsorolt ingó vagyontárgyakat pedig - többek között a vagyonmérleg 1./ tételében felvett, a Sz-i A. Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. alperes nevén nyilvántartott üzletrész tulajdoni hányadát 33.622.091 forint értékben, a 25. tételben felvett, a Sz-i A. Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. által az alperesnek kifizetett 19.805.367 forint osztalékot, valamint a 26./ tételben felvett, a Sz-i A. Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. által jóváhagyott, de még ki nem fizetett 17.107.980 forint nettó osztalék követelést - összesen 93.794.614 forint értékben. Az alperesnek a felperessel szemben fennálló 370.000 forint kölcsöntartozásból eredő követelésének beszámítását követően kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 30 napon belül 20.000.000 forintot, 2008. május 1. napjától kezdődően minden hónap 15. napjáig esedékesen havi 350.000 forintos részletekben további 20.796.975 forintot azzal, hogy két egymást követő részlet megfizetésének elmulasztása esetén azonnal a teljes követelés egy összegben esedékessé válik. Kötelezte a feleket, hogy fizessenek meg az államnak - külön felhívásra - személyenként 450.000 forint le nem rótt eljárási illetéket, és úgy rendelkezett, hogy ezt meghaladóan a perben felmerült költségeiket a felek maguk viselik. Elrendelte a földhivatalnak az ítélet jogerősre emelkedését követően történő megkeresését a Sz. B. u. 4. szám alatti lakóház ingatlan alperes nevén nyilvántartott 1/2 tulajdoni hányada vonatkozásában az alperes tulajdonjogának törlése és a felperes tulajdonjogának házastársi közös vagyon megosztása jogcímén az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett. Ezt meghaladóan a felperes keresetét és az alperes viszontkeresetét elutasította.

A jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseinek az alapjául szolgáló tényállás szerint a peres felek 1973. november 13-án kötöttek házasságot, a házassági életközösségük 1999. május

24-én megszakadt, majd a házasságukat a Szerencsi Városi Bíróság a 2000. október 13. napján jogerőre emelkedett 2.P.20.143/2000/16. számú ítéletével felbontotta.

Az életközösségük ideje alatt, 1993. július 15. napján szerezték a felek a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság, mint cégbíróság által 0509002361 cégjegyzék számon Sz., Gy. út 11. szám alatti székhellyel bejegyzett Sz-i A. Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 27.000.000 forint összegű jegyzett tőkéjéhez viszonyítva az alperes által képviselt és részben más személyek tulajdonában álló 24.660.000 forint névértékű üzletrészből az életközösség megszakadásakor 22.200.000 forint névértékű, ezáltal az egész társasági vagyonhoz képest 82,2 %-os mértékű, alperes nevén nyilvántartott részesedést.

A Sz-i A. Kft. könyv szerinti értéke a felek életközössége megszakadásának évében, 1999. december 31-én 74.811.000 forint volt, 2007. augusztus 31-én pedig 71.243.000 forint, és az utóbbi értékből alperes üzletrészeinek értéke 60.841.522 forintot tett ki.

A Sz-i A. Kft. az életközösség megszűnése után, 1999. évben 21.685.000 forint, 2000. évben 11.912.409 forint, 2002. évben 1.000.000 forint, 2003. évben 2.000.000 forint, 2006. évben pedig 20.000.000 forint osztalék fizetést hagyott jóvá.

Ezen összegekből kifizetésre került az alperes részére:

Dátum	Bruttó osztalék	Levont	Szja	Kifizetett	nettó
2003. 09. 24.	3.360.000 Ft	672.000 Ft		2.688.000 Ft	
2006. 12. 19.	22.823.156 Ft	5.705.789 Ft		17.117.367 Ft	
Összesen	26.183.156 Ft	6.377.789 Ft		19.805.367 Ft	

2006. december 29-én a számfejtett osztalék nettó részét, azaz 17.117.367 forintot az alperes tagi kölcsönként az átmeneti likviditási helyzet javítása érdekében a Sz-i A. Kft. rendelkezésére bocsátotta. Ezt meghaladóan jóváhagyott osztalék felvételére az alperes részéről nem került sor.

Az alperes a Sz-i A. Kft-ben megszerzett üzletrész tulajdoni-hányad megvásárlásához 1993-ban 12.000.000 forint hitelt vett fel, melyből az életközösség megszakadásakor 5.250.000 forint tőketartozása, és további 622.549 forint kamattartozása állott fenn, melyet az alperes egyedül törlesztett.

A peres felek életközösségének megszakadásakor a felek közös tulajdonában állott a 21./ tételbe beállított, a Postabank és Takarékpénztár Rt-nél a felperes nevén nyilvántartott egyik betétszámlakönyv, melynek egyenlege 1999. május 24-én 363.366 forint volt, majd az év végi kamatjóváírást követően 377.901 forint

volt, melyet a felperes 2000. augusztus 25-én felvett; továbbá a másik betétszámlakönyv, melynek egyenlege 1999.május 24. napján 271.762 forint volt. Ezen összegből a felperes 1999. július 5-én 100.000 forintot, majd 1999. augusztus 5-én további 100.000 forintot emelt le.

Az ítéletének jogi indokolása szerint az elsőfokú bíróság a felperes keresetét a Csjt. 27. §-ának (1) és 31. §-ának (2) bekezdése alapján annak jogalapját tekintve alaposnak, azösszezszerűségét tekintve pedig részben találta alaposnak.

Az 1./ tétel alatti Sz-i A. Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. vonatkozásában nem volt vitás a felek között az üzletrész alperes nevén nyilvántartott tulajdoni hányadának a közös vagyoni jellege és annak az egész társasági vagyonhoz viszonyított aránya sem. Miután azonban eltérően jelölték meg az adott üzletrész tulajdoni hányadának aktuális forgalmi értékét (felperes 149.698.080 forintban, az alperes pedig a perben beszerzett 134. sorszám alatti igazságügyi könyvszakértői vélemény hozam alapú értékelésével egyezően 22.399.800 forintban), az elsőfokú bíróság könyvszakértői bizonyítást rendelt el annak tisztázása végett, hogy a perbeli üzletrész forgalmi értékének megállapítása milyen szakértői módszerrel lehetséges. Ennek eredményeként megállapítható volt, hogy az üzletrész értéke névérték, könyv szerinti érték és forgalmi (piaci) érték egyaránt lehet, a forgalmi (piaci) értéknek a meghatározása azonban a tényleges értékesítés megvalósulása nélkül megkérdőjelezhető, illetve vitatható, főleg visszamenőleges időpontra vonatkozóan.

Az üzletrész forgalmi értékének meghatározása vagyoni értékeléssel történik, melynek többféle módszere ismert, többek között az eszköz alapú, illetve jövedelem alapú módszer, amelyek közül a szakértő elsősorban az eszköz alapú vagyoni értékelést tartotta indokoltnak, amely szerint a Kft. könyvelésében lévő könyv szerinti értéken szereplő eszközöket ingatlanokat, ingóságokat az életközösség megszakadásori időpontra, valamint a tényleges jelenlegi időpontra vonatkozóan szakértő által megállapított értékek alapulvételével kell számba venni és azok együttes forgalmi értékét csökkenteni kell a kötelezettségek (könyv szerinti) értékével. Az ilyen módon meghatározott érték a Kft. vagyonának értéke, amelyből a vagyoni hányad alapján határozható meg a per tárgyát képező alperesi üzletrész-hányad forgalmi értéke.

Rámutatott az elsőfokú bíróság arra is, hogy a szakértői vélemény szerint a jövedelem alapú értékelési módszerrel történő vagyonértékelés nagyobb nehézségekbe ütközik, mert ahhoz 5 évre visszamenőleg kell felderíteni különböző körülményeket - pl. a Kft. említett időpontbeli piaci helyzetét és vevőkörét - ez pedig nem lehetséges.

Az eszköz alapú értébecslés könyvszakértő által történő meghatározása érdekében a Sz-i A. Kft. és a H. Sz. Kft. ingóságainak és ingatlanainak az értékelése lett volna szükséges, az alperes azonban a bíróság többszöri felhívása ellenére sem tett eleget a tárgyi eszközök és készletek listájának teljes körű előterjesztésére vonatkozó kötelezettségének, az általa becsatolt listák pedig a szakértő megállapítása szerint további szakértésre nem voltak alkalmasak. Mivel a 2003. áprilisában indult perben az igazságügyi könyvszakértői vélemény 2006. május 31-én történt elkészítéséig sem sikerült az eszköz alapú könyvszakértői vélemény elkészítését megelőző műszaki szakértői vélemény elkészítéséhez szükséges megfelelő készletlistákat az alperestől beszerezni, az elsőfokú bíróság a könyvszakértő megnyilatkoztatása után az alperes perbeli gazdasági társaságokbeli üzletrész tulajdoni hányadának forgalmi értékét a 134. sorszámú szakértői vélemény alapulvételével névértéken, hozamértéken és könyv szerinti értéken is megállapította. Rámutatott arra, hogy a névérték az az érték, amelyért az alperes az üzletrészét megvásárolta, míg a hozamszámításra alapozott értékelés a vállalatnak, mint vállalkozásnak az értékét a várható jövedelem, nyereség alapján állapítja meg. Ennek megfelelően a szakértői vélemény az alperes Sz-i A. Kft.-ben nyilvántartott üzletrész tulajdoni hányadának névértékét 16.327.541 forintban, míg hozamértéken történő értékelés alapulvételével a társasági vagyon egészéhez viszonyított 85,4%-ában, tehát 22.399.800 forintban határozta meg.

A könyv szerinti értéken történő üzleti értékelésnél az eszközök könyvelés szerinti értéken kerültek figyelembe vételre. Ennek megfelelően az alperesnek a Sz-i A. Kft.-ben nyilvántartott üzletrész tulajdoni hányadának könyv szerinti értékét 2007. augusztus 30-ai időpontra vonatkoztatva 60.841.522 forintban állapította meg, ezt az összeget azonban csökkentette a felek életközösségének megszakadásakor fennálló és alperes által ezt követően egyedül törlesztett 5.250.000 forint hiteltartozással, valamint annak 622.549 forint összegű kamatával, vagyis összesen 5.872.549 forinttal, és az alperes tulajdoni hányadának a könyv szerinti értéket 55.622.091 forintban határozta meg - kiemelve azt, hogy a szakértői vélemény szerint a Sz-i A. Kft. gazdálkodása hosszú távon fenntartható, miután megállapítható volt, hogy több év távlatában pozitív eredményt realizált.

A könyv szerinti érték valós értéknek tekintendő, mivel a könyvvizsgáló igazolta, hogy a beszámolóban valós könyv szerinti értéket tüntettek fel, valós értéken szerepel a vállalkozás vagyoni és pénzügyi helyzete. A rendelkezésre álló adatokból a perbeli esetben legvalószínűbben a könyv szerinti értéken célszerű meghatározni az üzletrész piaci értékét, miután nincs olyan körülmény, ami ezt csökkentené. Mindezekre tekintettel az elsőfokú

bíróság a könyvszakértő véleménye alapján az általa kimunkált könyv szerinti érték alapulvételével határozta meg az üzletrészek forgalmi értékét. Utalt egyben arra is, hogy az eszköz alapú értékelés során valamennyi, a Kft. tulajdonában álló ingatlan- és ingóvagyonra kellett volna figyelemmel lenni, miután pedig hiányos adatok álltak rendelkezésre, így az egyes vagyontárgyak, ingatlanok kiragadásával a korrekt, reális értékelésre számítani nem lehetett volna.

Az elsőfokú bíróság - a Legfelsőbb Bíróság Pf.II.25.352/2001/5. számú eseti döntésében foglaltakra figyelemmel - a szakértő által megállapított hozamszámításon alapuló, illetve könyv szerinti érték közül a magasabb értékkel egyezően határozta meg alperes nevén nyilvántartott üzletrész forgalmi értékét. Álláspontja szerint ez az érték megállapítás méltányos mindkét peres félre nézve, tekintettel arra is, hogy a hozamérték-számításhoz képest figyelembe veszi a cég vagyonának értékét is, a kizárólag eszköz alapú értékeléshez képest pedig figyelembe veszi az elmúlt időszakban az alperes tevékenysége, személyes közreműködése révén megvalósult értékfenntartást.

A 21./ tételszám alatt az alperes által a vagyonleltárba beállított, a Postabank és Takarékpénztár Rt.-nél felperes nevén nyilvántartott két betétszámlakönyv egyenlegének összege az életközösség megszakadásakor 649.663 forint volt, ezen értékben került elszámolásra a felperesnél, figyelemmel a kamatjövőírásra is. Kétséget kizáróan bizonyítást nyert, hogy a felek életközösségének megszakadását követően, 2000. augusztus 25-én az egyik betétszámlakönyvben lévő összeget a felperes felvette, míg a másik betétszámlakönyvből ugyancsak az életközösség megszakadását követően, augusztus hónapban kétszer 100.000 forintot emelt le. Nem fogadta el az elsőfokú bíróság a felperes azon hivatkozását, hogy a felvett összegeket az alperes édesapjának átadta, miután ezt az állítását nem bizonyította, illetve nem is kívánta bizonyítani, ilyen indítványt nem is terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság közös vagyon hasznaként a közös vagyonhoz tartozónak állapította meg az alperes által felvett, összesen 19.805.367 forint osztalékot, valamint az általa fel nem vett, de jóváhagyott osztalék 22.810.650 forintos összegének 25 %-os forrásadóval csökkentett részét 17.107.980 forint összegben.

A 25./ tételbe beállított, a Sz-i A. Kft. által kifizetett és alperes által felvett 19.805.367 forint nettó osztalék vonatkozásában nem találta teljesíthetőnek az elsőfokú bíróság a felperesnek az alperes arra való kötelezésére irányuló kérelmét, hogy fizesse meg neki az említett összeg 8.558.683 forintos fele részének a 2007. január 1. napjától járó törvényes kamatát, mert a házastársi közös vagyon megosztásáig a felperes követelése nem járt

le, vagyis annak megfizetésével az alperes nem esett késedelembe, így a Ptk. 301. §-a alapján jogszerűen nem érvényesíthet igényt felperes e követeléseiről.

Az elsőfokú bíróság a peres felek összes közös vagyonának értékét összesen 105.255.277 forintban, a feleket megillető közös vagyoni jutó értékét pedig ennek a fele részében, tehát 52.627.638 forintban határozta meg.

Az ítélet rendelkező része szerint a felperes tulajdonába adott ingatlan és ingóságok, illetve megtakarítások értéke összesen 11.460.663 forint, az alperes tulajdonába adott közös vagyoni érték pedig 93.794.614 forint. A közös vagyon megosztása folytán tehát a felperes a jutójánál $(52.627.638 - 11.460.663 =)$ 41.166.975 forinttal alacsonyabb, az alperes pedig $(93.794.614 - 52.627.638 =)$ 41.166.975 forinttal magasabb értékhez jutott, ezért e többletet az alperes köteles a felperes részére értékkiegyenlítés címén megfizetni.

Ebbe az összegbe azonban a Ptk. 296. §-ának (1) bekezdése alapján beszámította az elsőfokú bíróság az alperes által a felperes részére nyújtott kölcsönt 370.000 forint összegben, és ennek eredményeként felperes javára alperest házastársi közös vagyon megosztása jogcímén 40.796.975 forint értékkiegyenlítés megfizetésére kötelezte.

A teljesítési határidő tekintetében a Pp. 217.§ (1) bekezdésében meghatározott általános, 15 napos teljesítési határidőtől eltérően egyrészt alkalmazva ezen szakasz (2) bekezdését, 20.000.000 forint erejéig hosszabb, 30 napos határidőt engedélyezett alperes részére, míg a fennmaradó 20.796.975 forint megfizetésére havi 350.000 forintos részletfizetést azzal, hogy két egymást követő részlet elmulasztása esetén a teljes tartozás egy összegben esedékessé válik.

A bíróság a teljesítési határidőre vonatkozó döntésénél figyelemmel volt a fizetendő összeg nagyságára, arra, hogy a peres eljárás kezdetétől fogva az alperesnek számolnia kellett azzal, hogy jelentős összegű értékkiegyenlítést kell a felperesnek megfizetnie, a per tartamára is figyelemmel azonban elegendő idő állt rendelkezésére az összeg biztosítására. A részletfizetés meghatározásánál mérlegelte alperes teljesítőképességét, azt a körülményt, hogy a működő, termelő Sz-i A. Kft. nagy értékű üzletrészának megváltása esetén annak egy összegű kifizetése az alperesre komoly terhet jelentene, hisz a cég vagyona nem készpénzben áll rendelkezésére, saját maga által előadottak szerint is a gazdasági társaság működéséből származó bevételből kívánja biztosítani az értékkiegyenlítés összegét felperes részére.

Az elsőfokú bíróság mindkét fél méltányos érdekét szem előtt tartva biztosította az alperes által felperesnek fizetendő összeg tekintetében egyrészt a hosszabb határidőt, másrészt pedig a részletfizetés kedvezményét.

Mindezt meghaladóan részben felperes keresetét és alperes beszámítási kifogását a 154. sorszámú ítéletével elutasította, valamint alperes mindezt meghaladó viszontkeresetét az ugyanezen ítéletben kifejtett részletes indokok alapján, de a 170. sorszám alatti kiegészítő ítélettel utasította el.

Az elsőfokú ítélet ellen mindkét peres fél fellebbezéssel élt, és az alperes a fellebbezését a fellebbezési határidőn belül, annak indokolását pedig a fellebbezési határidő letelte után kiegészítette.

A felülvizsgálattal érintett körben az alperes eredeti fellebbezése az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatására és - egyebek mellett - a vagyonmérleg 1./ tételében felvett Sz-i A. Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-ben a nevén álló üzletrészhányad értékének 23.336.640 forintra, és - ennek megfelelően - a közös vagyon házassági életközösség megszakadásakor értékének 61.509.163 forintra, a felek közös vagyoni jutójának pedig személyenként 30.754.581 forintra történő leszállítására, a felperes által felvett és felhasznált 850.000 forintnak, valamint az általa kiegyenlített 5.250.000 forint közös adósságnak és annak 622.549 forintos kamatának a vagyonmérlegbe történő beállítására, és mindezekre tekintettel az őt terhelő marasztalási összegnek 22.403.032 forintra történő leszállítására irányult azzal, hogy a marasztalási összegből 10.000.000 forint 30 napon belül, a további összeg pedig havi 350.000 forintos részletekben esedékes.

A fellebbezési határidő leteltét megelőzően kiegészítette a fellebbezését és a marasztalási összeg 20.449.772 forintra történő leszállítását kérte arra való hivatkozással, hogy a 21./ tételben felvett 649.663 forint nem képezte a felek közös vagyonát, hanem az ő édesapjának a tulajdona volt, és a felperes nem bizonyította, hogy azt visszaadta volna neki.

A fellebbezése indokolásának a fellebbezési határidő letelte után, a másodfokú eljárásban történt kiegészítésében - többek között - arra hivatkozott, hogy a 25./ és 26./ tételben felvett osztalék vonatkozásában az elsőfokú bíróság egyrészt túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, másrészt nem vette figyelembe azt, hogy a társaság által kifizetett, illetve ki nem fizetett osztaléknak nem a 100 %-a, illeti meg a felperest, és a közös vagyonhoz is csak az osztalék 82 %-a tartozhat.

Az 1./ tételben felvett Sz-i A. Kft.-beli üzletrész vagyonmérlegbe beállított értékével összefüggésben sérelmezte, hogy azt az elsőfokú bíróság - noha az életközösség megszűnésekor érték elszámolása indokolt akkor, ha a tag házastárs a társaságban személyes tevékenységet végez és a társaság tevékenységének a nyereséges vagy veszteséges volta e tevékenységgel szükségképpen vagy valószínűsíthetően összefüggésben áll - nem az életközösség megszűnésekor, hanem a 2007. évi érték alapulvételével határozta meg, ennek során nem az életközösség megszűnésakor 82%-os mértékű részesedéssel, hanem - tévesen - a 2007. évi 85,4%-os részesedéssel számolt, és nem a szakértői vélemény szerint az üzletrész tényleges forgalmi értékének megfelelő jövedelemalapú - hozamalapú - értéket, hanem a piaci értékeléstől eltérő könyv szerinti értéket vette figyelembe, mert a szakértő által elsődlegesen javasolt eszközalapú értékelési mód az időmúlás miatt nem volt alkalmazható.

Tévesen járt el az elsőfokú bíróság akkor is, amikor az üzletrész megvételéhez felvett hitelből az életközösség megszűnése után általa egyedül visszafizetett 5.250.000 forint tőkét és annak 622.549 forint kamatát, tehát összesen 5.875.549 forintot nem az üzletrész megszerzéséhez való különvagyoni hozzájárulásaként számolta el, hanem azt a különvagyonból a közös vagyonba való utalásként kezelte.

A fellebbezési ellenkérelmében mindkét peres fél az elsőfokú bíróság ítélete másik fél által fellebbezett részének a helybenhagyását kérte.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletének fellebbezéssel nem támadott részét nem érintette, fellebbezett részét pedig helybenhagyta. Kötelezte az alperest, hogy külön felhívásra fizessen meg az államnak 900.000 forint feljegyzett jogorvoslati illetéket, 15 napon belül a felperesnek pedig 500.000 forint másodfokú perköltséget.

Az alperesi fellebbezés felülvizsgálattal érintett részével összefüggésben a másodfokú bíróság a döntését azzal indokolta, hogy a perben a legnagyobb értéket képviselő vagyoni tétel az 1./ tételben felvett Sz-i A. Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. üzletrésze érték, amely igény jogalapja tekintetében az alperes az elsőfokú eljárás során el is ismerte, hogy 84 %-ban az ő nevében szereplő üzletrész felére a felperes házastársi vagyonközösség jogcímén megalapozottan tarthat igényt.

E tétel vonatkozásában mindenre kiterjedő, széleskörű bizonyítást foganatosított az elsőfokú bíróság, így értelemszerűen igazságügyi könyvszakértői bizonyításra is sor kellett hogy kerüljön.

Ahogy arra a perben kirendelt könyvszakértő is rámutatott, az üzletrész forgalmi értéke többféle módszerrel is megállapítható, az egyes konkrét esetekben alkalmazandó módszer megválasztását azonban egyrészt az adott ügy egyedi sajátosságai határozzák meg, másrészt az alkalmazandó módszer egy adott ügyön belül is időszakonként a körülményektől függően változhat.

Ezzel összefüggésben utalt a másodfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság BH 2009/9/271. száma alatt közzétett eseti döntésében kifejtettekre és úgy foglalt állást, hogy a perbeli esetben az elsőfokú bíróság érdemben helytállóan döntött és járt el akkor, amikor ezen gazdasági társaság alperes nevén nyilvántartott üzletrész tulajdoni hányadát 55.622.091 forint könyv szerinti értéken adta alperes tulajdonába.

E körben azonban az elsőfokú bíróság a tényállást részben hiányosan állapította meg akkor, amikor a Sz-i A. Kft. könyv szerinti értékét a felek életközössége megszakadásának évében, 1999. december 31-én 74.811.000 forintban, míg 2007. augusztus 31-én 71.243.000 forintban határozta meg, amely utóbbi időpontbeli értékből arányosan az alperes üzletrész hányadának értéke 60.841.522 forint, elmulasztotta viszont az alperesi üzletrészhányad értékének a társasági vagyon előbbi időpontbeli értékének az alapulvételével történő meghatározását.

Kiegészítette ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének tényállását azzal, hogy a felek életközösségének megszakadása idejét tekintve 1999. december 31-én az említett időpontbeli 82,2 %-nak megfelelő alperesi üzletrészhányad értéke 61.494.640 forint volt. A 134. sorszámú igazságügyi könyvszakértői véleményből kitűnően ugyanis 1999. december 31-én a perbeli gazdasági társaság saját vagyonának a könyv szerinti értéke 74.811.000 forint, és ebből az alperes 82,2%-os akkori tulajdoni hányadának értéke 61.494.640 forint volt (134. sorszámú szakvélemény 7. oldala).

Az így kiegészített tényállás volt irányadó a másodfokú eljárás során az alperesi fellebbezés folytán ezen közös vagyoni tételt érintő elszámolás során.

Tévesen hivatkozott az alperes a fellebbezésében arra, hogy a perbeli esetben a felek közötti elszámolás alapját nem az üzletrész-hányad könyv szerinti, hanem az ún. hozamalapú értéke képezné. A perben kirendelt igazságügyi könyvszakértő véleményéből, a szakértő tárgyaláson tett szóbeli nyilatkozatából és az elsőfokú ítélet indokolásából egyaránt kitűnik az, hogy a vitás kft. üzletrészhányad reális értékének a meghatározására az ún. eszközalapú értékelési mód lett volna a legalkalmasabb, ennek az alkalmazhatóságát azonban az alperes megghiúsította azzal, hogy a

bíróság többszöri felhívása és többszöri póthatáridő engedélyezése ellenére sem csatolta be a tárgyi eszközök és készletek olyan teljes körű listáját, amely az eszközalapú érték szakértő általi meghatározására alkalmas lett volna. Erre tekintettel a szakértő a vitás üzletrész-hányad forgalmi értékét névértéken, hozamértéken és könyv szerinti értéken határozta meg, és arra az álláspontra jutott, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján legvalószínűbben a könyv szerinti értéken célszerű meghatározni az üzletrész-hányad piaci (forgalmi) értékét, mert a perbeli esetben a könyv szerinti érték ad reális képet a cég vagyonáról. Helyesen járt el tehát az elsőfokú bíróság akkor, amikor a felek közötti elszámolás alapját képező forgalmi értéket a könyv szerinti érték alapulvételével határozta meg.

Helytálló ugyanakkor az alperesnek az a fellebbezési érvelése, hogy a perbeli esetben a felek házassági vagyonközösségéhez tartozó alperesi üzletrész-hányadnak a forgalmi értékét az életközösség megszakadásakor értéken kell a megosztás során figyelembe venni, és az alperesi részesedés arányát is az életközösség megszakadásakor időszakra vetítetten kell meghatározni.

Az elsőfokú bíróság az alperes nevén nyilvántartott üzletrész-hányad névértéke társaság vagyonához viszonyított százalékos arányának és az üzletrész-hányad forgalmi értékének a meghatározása során az ún. aktuális állapotot és értéket vette alapul, amely azonban nem az életközösség 1999. évi megszűnésekor, hanem a 2007. augusztus havi állapotnak és értéknek felel meg. A társasági vagyon utóbbi időpontbeli 71.243.000 forintos értékéből az alperes üzletrész-hányadának az ugyanezen időpontbeli aránya 85,4 %-ot tesz ki, annak az említett időpontbeli könyv szerinti értéke tehát 60.841.522 forint. Ezt az értéket azonban csökkentti az életközösség megszakadásakor fennálló és azt követően kizárólag az alperes által törlesztett hitel és az azt terhelő kamat összesen 5.872.549 forintos összege, amelynek a levonása után az üzletrész-hányad könyv szerinti értéke 2007. augusztus 31-én $(60.841.522 - 5.872.549 =)$ 54.965.973 forint. Ez az érték azonban nem egyezik meg azzal az 55.622.091 forintos értékkel, amelyet az elsőfokú bíróság az ítéletének rendelkező részében és indokolásában az alperes kizárólagos tulajdonába adott üzletrész-hányad forgalmi értékeként meghatározott.

Az életközösség 1999. évi megszűnésekor a Kft. vagyonának könyv szerinti értéke 74.811.000 forint volt, amelyből az alperes ugyanezen időpontbeli üzletrész-hányada 82,2 %-ot, tehát 61.494.642 forintot, kerekítve: 61.494.640 forintot tett ki, amelyet az alperes által kifizetett közös adósság összesen 5.872.459 (helyesen: 5.872.549) forintos összegével korrigálva 55.622.091 forint az az érték, amely a peres felek között egyenlő arányban osztandó meg.

Nem találta megalapozottnak a másodfokú bíróság az alperes azon fellebbezési érvelését, hogy az 1./ tételben felvett üzletrész-hányad értékét 5.872.549 forint összegű közös kölcsöntartozás terhelte, amelyet az életközösség megszakadása után egyedül ő törlesztett, illetve fizetett vissza, annak a javára való elszámolását azonban az elsőfokú bíróság mellőzte.

Az üzletrész értékének meghatározása során ugyanis a szakértő ezt a tartozást - a már kifejtettek szerint - figyelembe vette, és ezzel az összeggel az üzletrész életközösség megszakadásakor könyvszerinti értékét csökkentette, ezáltal pedig a közös adósság alperesi különvagyonból történt kifizetése az alperes javára elszámolást nyert.

Nem tulajdonított jelentőséget a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet meghozatala után bekövetkezett olyan tényeknek, körülményeknek és változásoknak, amelyek - mint például az állami támogatás visszafizetésének kötelezettsége - az üzletrész-hányad forgalmi értékét is érintették. A társaság vezetését és irányítását ugyanis az alperes látta el, abba a felperesnek beleszólása nem volt és a felperes a perben az üzletrész-hányadra vonatkozó tulajdoni igényt sem érvényesített.

Mindezek miatt a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének az 1./ tételben felvett üzletrész-hányad elszámolására vonatkozó döntését az összepszerűséget illetően - a fenti indokolásbeli módosítással - helybenhagyta.

Alaptalannak találta a másodfokú bíróság az alperesi fellebbezést a 21./ tétele szám alatt vagyonleltárba állított, majd a bizonyítás eredményeként 649.663 forint összegben házastársi közös vagyonként felperesnél lévőként elszámolt Postabank és Takarékpénztár Rt-nél elhelyezett megtakarítás tekintetében.

A rendelkezésre álló peradatokból az állapítható meg, hogy 21./ tétel alatt alperes állította be közös vagyonként a postabanki takaréketétkönyvet azzal, hogy az életközösség megszakadásakor az 500.000 forintot tartalmazott, és a felperes nevére szólt. A pénzügyintézetnek az alperes által indítványozott bírósági megkeresésre adott válasza alapján megállapítást nyert, hogy az életközösség megszakadásakor a két betétszámlakönyvben, illetve az év végi kamatjóváírással együtt összesen 649.663 forint megtakarítás volt. A 377.901 forintot tartalmazó betétszámlakönyvből 2000. augusztus 25-én a benne lévő összeget a felperes felvette, míg a másik betétszámlakönyvből ugyancsak az életközösség megszakadását követően, 1990. júliusában és augusztusában 100.000 forintot, illetve 150.000 forintot emelt le. Arra vonatkozóan, hogy milyen oknál fogva hivatkozik alperes a

Postabank és Takarékpénztár Rt.-nél elhelyezett pénzüsszegek tekintetében, mint a szülei által az ő javára befizetett összegre, mint különvagyonára, szemben azzal a nyilatkozatával, amikor 21./tétel alatt azt közös vagyonként állította vagyonleltárba, tényelőadás nem áll rendelkezésre, csupán 140. sorszám alatti észrevétel megjelölésű beadványának 9./ pontjában „kéri e körben megnyilatkoztatni” a felperest, aki a 141. sorszámú jegyzőkönyvben azt adta elő, hogy a Postabanknál elhelyezett takarékbetétkönyvből 500.000 forintot vett fel, és azt apósának átadta. Erre csupán alperes részéről mindössze annyi megjegyzés került rögzítésre a jegyzőkönyvbe, hogy édesapja 2000. augusztus 1-jén meghalt, így a későbbiekben felvett pénzt a felperes nem adhatta át neki.

A különvagyonra hivatkozó félnek kétséget kizáróan kell, bírói bizonyossággal bizonyítani, alátámasztani állítását. Ez alperes részéről az eljárás során nem történt meg, felperes azon nyilatkozatára, miszerint két betétszámlakönyv volt, alperes nem reagált semmivel. A bizonyítatlanság következményei a különvagyonra hivatkozó peres fél terhére értékelendők a Pp. 3.§ (3) bekezdése szerint. A kifejtettek szerint a másodfokú bíróság nem látott jogi lehetőséget az elsőfokú bíróságnak e tétel tekintetében meghozott döntése megváltoztatására, vagyis alperesi különvagyonként történő elszámolásra.

A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelemmel élt elsődlegesen a másodfokú bíróság ítéletének a részbeni hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatása és az 1./ tétele szám alatti Sz-i A. Kft.-beli üzletrész-hányada vagyonközösséghez tartozó részének a törzstőke 62,75 %-ában, az életközösség megszűnéskori forgalmi értékének pedig - a hozamérték alapulvételével - 23.336.640 forintban történő megállapítása, a 21./ tételben felvett közös hiteltartozás és kamat 649.663 forintos együttes összegének a javára való elszámolása, valamint a 25./ és 26./ tétele szám alatti kifizetett és jóváhagyott, de ki nem fizetett osztalék összegének a vagyonmérlegből való kihagyása, másodsorban pedig a jogerős ítélet teljes egészében történő hatályon kívül helyezése, valamint „a jogszabálysértő határozatot hozó bíróság” új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módja az általa megjelölt vagyontárgyak vonatkozásában a Pp. 2. §-ának (1) bekezdését, a perben eljáró bíróságoknak az arra alapított érdemi döntése pedig a Csjt. 31. §-ának (2) és (5) bekezdését, a gazdasági társaságokról szóló 1999. évi (helyesen: 1997. évi) XCLIV. törvény (Gt.) 9. §-ának (2) bekezdését, 133. §-ának (1) és 141. §-ának (1)-(2) bekezdését, valamint a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (új Gt.) hasonló tartalmú szabályait,

valamint a számvitelről szóló 1991. évi XIV. törvény és a 2000. évi C. törvény könyv szerinti értékre vonatkozó - konkrétan meg nem jelölt - szabályait sérti és ellentétes a Legfelsőbb Bíróság Pfv.II.21.078/2008. számú eseti döntésében, valamint a társasági részesedések házastársak közötti megosztásával kapcsolatos egyik jogirodalmi állásponttal is.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseinek a hatályban tartására irányult.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A Pp. 270. §-ának (2) bekezdésében és 271. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontjában foglaltakból az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásnak, mint rendkívüli perorvoslatnak csak az lehet a tárgya, ami a fellebbezési eljárásnak, mint rendes jogorvoslatnak is tárgya volt.

Az alperes sem az elsőfokú ítélet ellen benyújtott eredeti fellebbezésében, sem annak a fellebbezési határidőn belül előterjesztett kiegészítésében nem sérelmezte a vagyonomérleg 25./ és 26./ tételében felvett 19.805.367 forint kifizetett, és további 17.107.980 forint jóváhagyott, de ki nem fizetett osztalék felek közötti elszámolásának a jogalapját ésösszezszerűségét, hanem csupán a fellebbezési határidő letelte után, a fellebbezése indokolásának a másodfokú eljárásban Pf.6./ sorszám alatt előterjesztett kiegészítésében hivatkozott arra, hogy az osztalék vonatkozásában az elsőfokú bíróság egyrészt túlterjeszkedett a kereseten, másrészt nem vette figyelembe azt, hogy a társaság által kifizetett és a jóváhagyott, de ki nem fizetett osztaléknak nem a 100%-a illeti meg a felperest, és a közös vagyonhoz is csak az osztalék 82%-a tartozhat. E fellebbezési határidőn túl előterjesztett kérelmek elbírálását a másodfokú bíróság alappal mellőzte.

A Pp. 273. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján mellőzte ezért a Legfelsőbb Bíróság is az alperes felülvizsgálati kérelme jogerős ítélet osztaléokra vonatkozó rendelkezéseit támadó részének az érdemi elbírálását.

II. A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelem érdemben elbírálható része által támadott körben a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, a perben kirendelt

szakértők véleményének, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt főszabályának, valamint a törvényes vélelmekkel szembeni bizonyítás Pp. 3. §-ának (5) bekezdésében foglalt kivételes szabályának a helyes alkalmazásával értékelte az alperes terhére mindazon tények bizonyíthatatlanságának a következményeit, amelyek vonatkozásában az alperesnek állott érdekében az, hogy a felperes tagadásával szemben a saját tényállításait, a házastársi közös vagyon Csjt. 27. §-ának (1) bekezdése szerinti törvényes vélelmével szemben pedig a Csjt. 28. §-ának (1) bekezdése szerinti saját különvagyonára hivatkozó tényállításait a bíróság valóban fogadja el.

Arra pedig részben iratellenesen, részben pedig alaptalanul hivatkozik az alperes, hogy az első-és másodfokú bíróság eljárása a Pp. 2. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat sértene azért, mert a szakértői bizonyítás lefolytatásához szükséges okirati bizonyítékok a Kft.-nél hiánytalanul a szakértők rendelkezésére álltak, a bíróságnak pedig módjában állt volna az, hogy magát a Kft.-t kötelezze az iratbetekintés lehetőségének biztosítására, ezt azonban nem tette meg.

A Pp. 2. §-ának (1) bekezdése értelmében a bíróságnak az a feladata, hogy - összhangban az 1. §-ban foglaltakkal - a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse, a Pp. 141. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a fél köteles a tényállításait, nyilatkozatait, bizonyítékait - a per állása szerint - a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelően előadni, illetve előterjeszteni, Pp. 164. §-ának (2) bekezdése szerint pedig a bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt törvény megengedi.

A szakértői vélemény cáfolta az alperes azon tényállítását, mely szerint az eszközalapú értékelési mód alkalmazásához szükséges okirati bizonyítékokat az alperes a bíróság felhívására kivétel nélkül becsatolta volna, az alperes nem hivatkozott arra, hogy a szükséges iratokhoz nincs hozzáférése és a kft.-nek az iratbetekintés tűrésére való kötelezésére irányuló indítványt sem terjesztett elő, hivatalbóli bizonyítás elrendelésére pedig a perben eljáró bíróságoknak eljárásjogi lehetősége nem volt.

Nem sértett tehát eljárásjogi szabályt az első- és a másodfokú bíróság azzal, hogy az a vitás üzlet rész-hányad tényleges forgalmi (reális piaci) értékének a megállapításához szükséges

bizonyítatlanság következményeit az alperes terhére értékelték annyiban, hogy a forgalmi érték megállapításának az alapjaként nem az eszközalapú és hozamalapú, hanem a könyv szerinti és a hozamalapú értéket vették figyelembe.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

III.1. Téves az alperesnek a felülvizsgálati érvelése, mely szerint az 1./ tételben felvett Sz-i A. Kft.-beli közös tulajdonú üzletrésznek az ő nevéen nyilvántartott tulajdoni hányadából a törzstőke 23,42%-ának megfelelő üzletrészhányad a különvagyonához tartozna azért, mert az életközösség ideje alatt megszerzett 82,2%-os mértékű üzletrészhányad vételárának a kifizetéséhez felvett hitelnek a különváláskor fennálló 5.250.000 forintos részét és annak 622.549 forintos kamatát összesen 5.875.549 forint összegben egyedül fizette vissza, ez az összeg viszont névértéken és a teljes törzstőkére vetítetten 19,44 %-os tulajdoni hányadot jelent, az életközösség megszakadása után pedig öt esetben vásárolt üzletrészhányadot a társaság dolgozóitól a névértékkel azonos összegű összesen 1.075.000 forint vételárért, amely a teljes törzstőkére vetítetten további 3,98%-os tulajdoni hányadnak felel meg.

a./ Egységes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy egyrészt a vagyon, és - ebből következően - a közös vagyon fogalmi körébe a pozitív és a negatív vagyoni értéket képviselő vagyontárgyak egyaránt beletartoznak, másrészt a házastársak által közösen felvett hitel mint a közös vagyon terhe, teljes egészében közös vagyoni ráfordításnak minősül, és az abból létrehozott érték, továbbá annak a későbbi értéknövekedése is a közös vagyonba tartozik, függetlenül attól, hogy a kölcsönből az életközösség megszűnését követően melyik fél mennyit törlesztett (lásd ingatlanra: BH 1994/8/410., CDT 143-II., BH 1997/4/190., CDT 147-II.). Ebből következik, hogy a Csjt. 27. §-ának (1) bekezdése szerinti közös vagyontárgyak megszerzésére fordított közös kölcsöntartozás egyedüli törlesztése a Csjt. 28. §-a szerinti különvagyoni igényt nem alapoz meg, hanem annak csak annyiban van jelentősége, hogy az a volt házastárs, aki az életközösség megszakadása után a kölcsönből a rá eső résznél többet törlesztett, a Csjt. 31. §-ának (2) bekezdése és a Ptk. 338. §-ának (1) bekezdése alapján a többlet megtérítését követelheti adóstársától (BH 1995/3/155., CDT 148.).

Az alperes a perben nem hivatkozott arra, hogy az életközösség ideje alatt megszerzett 82,2 %-os mértékű üzletrészhányadnak a

törzstőke 19,44 %-át kitevő része - a megszerzésének időpontjára, a szerzés jogcímére, a vagyontárgy rendeltetésére vagy eredetére (forrására) tekintettel - a Csjt. 28. §-a (1) bekezdésének a)-b) pontja szerinti különvagyonához tartoznék, az életközösség megszűnésekor még fennálló közös adósság egyedüli visszafizetése pedig - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - az alperes javára tulajdoni igényt már fogalmilag nem keletkeztethetett.

b./ Helyesen hivatkozik ugyan az alperes arra, hogy az életközösség megszűnése után általa megvásárolt, a törzstőke 3,98%-ának megfelelő üzletrész-hányad a kizárólagos tulajdonát képezi, mert az említett időszakbeli alperesi tulajdonszerzés ténye közös vagyonszerzést már nem eredményezhetett. Ez a tény azonban a felek közötti elszámolást nem befolyásolta, mert a másodfokú bíróság a vitás üzletrész-hányad vonatkozásában - az elsőfokú bíróságtól eltérően - nem a törzstőke közös vagyon megosztásakor 85,4%-ának megfelelő egészét, hanem csak annak az életközösség megszűnésekor már meglévő 82,2%-os részét állította be a közös vagyon mérlegébe, és az ilyen mértékű üzletrész-hányad értékét nem a közös vagyon megosztásakor, hanem az életközösség megszűnésekor forgalmi érték alapulvétel alapította meg.

c./ A Csjt. - alperes által hivatkozott - 31. §-ának (2) bekezdése szerint a közös vagyon megosztása során igényelni lehet - többek között - a különvagyonból a közös vagyonba történt beruházások megtérítését azzal, hogy nincs helye megtérítésnek, ha a kiadás a lemondás szándékával történt.

A per adatai - az alperes helyes érvelése szerint - nem adnak alapot olyan következtetés levonására, hogy az alperes a közös adósság kifizetésére fordított különvagyonának a megtérítéséről lemondott volna, és ezáltal azt a közös vagyonba beutalta volna.

„A közös vagyonba utalás” ugyanis - bár tartalmát tekintve ingyenes juttatás - nem ajándékozás és nem is a házastársak vagyoni viszonyainak szerződéses rendezése (amelyhez egyébként is a Csjt. 27. §-ának (3) bekezdésében előírt alakiságok szükségesek), hanem a házastárs részéről annak egyoldalú kifejezésre juttatása, hogy a felhasznált különvagyonának a megtérítésére nem tart igényt (BH 1998/8/385.). Ennek kifejezése a Ptk. 216. §-a értelmében történhet írásban, szóban, vagy ráutaló magatartással, tekintettel azonban arra, hogy joglemondásról van szó, a nyilatkozatot - a Ptk. 207. §. (2) bekezdése szerint - nem lehet kiterjesztően értelmezni, ezért a megtérítési igényt csak határozott és kifejezett joglemondás szüntetheti meg.

Azt azonban az alperes iratellenesen állítja, hogy a jogerős ítélet a közös hiteltartozás általa visszafizetett részét és annak kamatát a közös vagyonba utalt különvagyonnak minősítette volna és ezért

annak a közös vagyon terhére történő megtérítését mellőzte volna. Az igazságügyi könyvszakértői vélemény tartalma és a jogerős ítélet indokolása ugyanis nem hagy kétséget afelől, hogy az életközösség megszűnésekor az alperes nevén nyilvántartott üzletrész-hányadnak - a 2. pontban kifejtendők szerint - a felek között elszámolható értékét a szakértő éppen az alperes által jogszerűen érvényesíthető 5.875.549 forintos megtérítési igényre tekintettel csökkentette az alperesi különvagyonból a közös adósság és az azt terhelő kamat kiegyenlítésére fordított összeggel.

2. Helyesen hivatkozik az alperes arra, hogy a kft. működésének létszakában az üzletrész, mint forgalomképes vagyoni értékű jog házastársak közötti elszámolásának az alapját - főszabály szerint - annak a tényleges forgalmi (szabadpiaci) értéke képezi, amely az üzletrész tényleges értékesítése esetén általában az adásvételi szerződésben kikötött eladási árral azonos összegben, ha pedig a kikötött vételár színlelt vagy egyébként aggályos, továbbá tényleges értékesítés hiányában becslés útján, könyvszakértői vélemény alapján állapítható meg. Ilyen esetben a szakértőnek a tényleges forgalmi (szabadpiaci) értéket - az egyéb vagyontárgyakhoz hasonlóan - elsődlegesen ún. összehasonlító adatok alapján, tehát az ugyanazon gazdasági társaság részesedéseinek a forgalmára vonatkozó adásvételi szerződésekben kikötött vételárak alapulvételével kell meghatároznia. Amennyiben erre nincs mód, vagy az összehasonlító adatok valódisága kétséges, úgy a kft.-üzletrészek forgalmi értéke meghatározásának az alapjául az adott gazdasági társaság ún. piaci értéke szolgálhat.

A vállalkozás reális és méltányos piaci értékét a szakértőnek rendszerint az ún. továbbműködési érték és a felszámolási érték figyelembevételével, a két említett érték közül a magasabb értékkel egyezően kell meghatároznia. Az említett értékek közül a továbbműködési érték a folyamatosan működő vállalkozás jövedelemtermelő képességének, tehát a vállalkozástól várható pénzáramlások jelenértékének (diszkontált értékének), a felszámolási érték pedig a vállalkozás nettó eszközértékének, tehát az eszközei piaci ára kötelezettségeivel csökkentett értékének felel meg (LB Pf.II.25.352/2001/5.).

Alaptalanul sérelmezi viszont az alperes az 1./ tételszám alatti kft. üzletrészhányad jogerős ítélet által megállapított értékét.

A perbeli közös tulajdonú üzletrész üzletrész-hányad társtulajdonosainak a személyében az életközösség ideje alatt és annak megszűnése után több esetben is bekövetkezett ugyan tulajdonosváltozás, hiszen az 1994. november 22-től 1996. november 27-ig terjedő időszakban a felek közös gyermeke három, az 1999. június 14-e és 2008. március 8-a közötti időszakban pedig az alperes öt társtulajdonos üzletrész-hányadát vásárolta meg. A felek gyermeke által az életközösség ideje alatt összesen (110.000 +

80.000 + 200.000 =) 390.000 forint vételár ellenében megvásárolt összesen (270.0000 + 160.000 + 200.000 =) 630.000 forint névértékű üzletrészhányad a törzstőkének mindössze 2,33 %-át, az alperes által az életközösség megszűnése után a névértékkel azonos összegű vételár ellenében megszerzett összesen (175.000 + 300.000 + 200.000 + 200.000 + 200.000 =) 1.075.000 névértékű üzletrész-hányad pedig a törzstőkének csupán 3,98 %-át, a közös tulajdonú üzletrész-hányad alapjául szolgáló 24.660.000 forintos törzsbetétnek pedig 4,35 %-át tette ki. Az alperes üzletrész-hányadának névértéke ezzel szemben már az életközösség - utóbbi üzletrész-hányadok megszerzését megelőző - megszűnésekor is 22.200.000 forint volt, amely a teljes törzstőke 82,2 %-ának, és a közös tulajdonú üzletrész alapjául szolgáló törzsbetét 90 %-ának felelt meg. Az alperes tehát az üzletrész-hányada alapján nemcsak az általa képviselt közös tulajdonú üzletrész társtulajdonosai, hanem a társaság tagjai között is a szavazatok több, mint háromnegyed részével rendelkezett, és ennek folytán a gazdasági társaságokról szóló - az életközösség megszűnésekor hatályos - 1997. évi CXIV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 291. §-a szerinti közvetlen irányítást biztosító befolyással rendelkező uralkodó tagnak minősült. Az uralkodó tag ellenőrzött társaságbeli üzletrész-hányada forgalmi értékének a meghatározására viszont nyilvánvalóan teljességgel alkalmatlanok az ugyanazon közös tulajdonú üzletrész jelentéktelen - 0,32 - 1,2 %-os - névértékű, és ezért a társaság gazdálkodására sem egyenként, sem összességükben semmiféle befolyást sem biztosító ún. kisebbségi üzletrész-hányadok tényleges forgalmának az adatai, ezért a perbeli üzletrész-hányad forgalmi értékének az összehasonlító adatok alapján történő megállapítására nincs mód.

A perben kirendelt igazságügyi könyvszakértő aggálytalan szakértői véleménye nem hagy kétséget afelől, hogy a vitás üzletrész-hányad reális piaci értéke a társaság ún. továbbműködési értékének, tehát a jövedelemalapú értékelési módszer alapulvételével nem határozható meg, mert az ehhez szükséges adatok (a társaság piaci helyzete, vevőköre, stb.) az időmúlás folytán öt évre visszamenőleg ma már nem állapíthatók meg, a felszámolási, illetve végelszámolási értékének meghatározásához, tehát az eszközalapú értékelési módszer alkalmazásához szükséges adatokat pedig az alperes a bíróság többszöri felhívása és pénzbírság kiszabása ellenére sem bocsátotta maradéktalanul a szakértő rendelkezésére. Mindezek miatt a szakértő maga nyilatkozott úgy, hogy a rendelkezésre álló peradatok alapján az üzletrész-hányad reális piaci értéke a társaság könyv szerinti értékének az alapulvételével határozható meg. A szakértő véleményének helyességét a becsatolt mérlegbeszámolók adatai és az a tény is alátámasztotta, hogy a perbeli időszakban a kft. a törzstőkéjének összegét és a szakértő által kimunkált hozamértékét is lényegesen meghaladó értékű ingatlanokkal és egyéb tárgyi eszközökkel rendelkezett, a per egyéb adatai pedig a szakértői vélemény helyességét nem kérdőjelezték meg.

Helyesen járt el tehát az első- és a másodfokú bíróság akkor, amikor az alperes üzletrész-hányadának értékét a társaság - rendelkezésre álló peradatok alapján szakértői módszerekkel megállapítható - hozamértéke és könyv szerinti értéke közül a magasabb utóbbi érték alapulvételével határozták meg, és az így megállapított értéknek az alperes 5.875.549 forintos - fenti 1. pontban részletezett - jogszerű megtérítési igényével csökkentett részét állította be az alperes terhére a vagyonmérlegbe.

A Legfelsőbb Bíróság egyéni vállalkozói vagyona vonatkozó 424. számú Elvi határozatának III. pontja és annak indokolása szerint a vagyonmérlegben nem a vállalkozáshoz tartozó eszközök könyv szerinti, hanem a tényleges forgalmi értékét kell figyelembe venni. A házastársak egymás közötti jogviszonyára ugyanis a Csjt. szabályai az irányadók, e szabályok szerint pedig a közös vagyon megosztása az életközösség megszűnésekor állapotuk és tényleges fogalmi értékük alapulvételével történik. Az egyéni vállalkozó, illetve a piac többi szereplője és az állam közötti jogviszonyra irányadó, a számvitelről szóló 1991. évi XVIII. törvény szerinti ún. könyv szerinti érték valójában az eszközöknek és forrásoknak a mérlegkészítés időpontjára aktualizált múltbeli ára, és annak képzése, illetve kimutatása nem a fordulónapi „valóságos érték” (beszerzési ár) kimutatását, hanem csupán a mérleg összeállítását szolgálja - egyebek mellett az adózási előírások betartásának és az adóalap, illetve az adó kiszámításának az állam általi ellenőrzése érdekében. Alkalmatlan tehát arra, hogy akár a gazdálkodó szervezetek egymás közötti polgári jogi, akár a házastársak egymás közötti házassági vagyoni jogi viszonyaiban a reális és méltányos elszámolás alapjául szolgáljon.

Mindezekből viszont nem következik az, hogy az egyéni vagy társas vállalkozás könyvszerinti értéke olyan kivételes esetekben sem képezhetné a házastársak közötti elszámolás alapját, amikor a reális piaci érték megállapításához szükséges eszközérték a megfelelő adatok hiánya miatt nem határozható meg.

Az alperes maga sem állította, hogy a társaság eszközeinek értéke - annak megállapíthatósága esetén - nem érte volna el a társaság vagyonának a szakértő által megállapított könyv szerinti értékét, az üzletrész-hányad értékének a hozamérték alapulvételével történő meghatározására pedig csak akkor lett volna mód, ha az utóbb említett érték a társaság eszközértékét meghaladta volna. Az eszközérték (ún. felszámolási, illetve végelszámolási érték) megállapíthatóságának a hiánya ugyanakkor nem eredményezheti azt, hogy a vagyonközösséghez tartozó üzletrész-hányad értéke a társaság vagyonának a könyv szerinti és a hozamértéke közül az alacsonyabb érték alapulvételével kerüljön meghatározásra. Önmagában a tag házastársnak - így az alperesnek - a Kft. életközösség

megszűnésekor teljes vagyonával való további működtetéséhez fűződő méltányolható érdekei ugyanis nem indokolhatják azt, hogy a nem tag házastárs a közös vagyon megosztása során az őt megillető értéknél alacsonyabb értékhez jusson hozzá, hiszen az őt megillető közös vagyoni jutó értéke a társaság törzstőkéjének a Gt. 166-167. §-a szerinti leszállítása vagy a társaság Gt. 168-169. §-a szerinti végelszámolása útján is kiadható lenne.

3. A vagyonmérleg 21./ tételében felvett 649.663 forint vonatkozásában az alperes csupán állította, de meg sem kísérelte bizonyítani azt, hogy a vitás készpénz a szüleinek a tulajdonát, vagy a saját különvagyonát képezte, ezért a Csjt. 27. §-ának (1) bekezdésén alapuló törvényes vélelem szólt amellett, hogy az a felek közös vagyonához tartozott, miértis annak a vagyonmérlegből való kihagyására nem volt mód.

A felperes maga sem bizonyította ugyan azt a tényállítását, hogy az említett összeget az alperes édesapjának átadta volna, az e vonatkozásban fennálló bizonyítatlanságot azonban a perben eljáró bíróságok a felperes terhére értékelték azáltal, hogy az említett összeget a felperes terhére állították be a vagyonmérlegbe.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet - a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság a felek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeinek, valamint az alperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéknek a viseléséről.

Budapest, 2010. március 23.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő